

**JASIULIŠKIŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ
INFORMACIJOS RENGIMO IR TEIKIMO ASMENIMS SU NEGALIA JŲ
PASIRINKTAIS PRIEINAMAIS BENDRAVIMO BŪDAIS
TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Jasiuliškių socialinės globos namų (toliau – Globos namai) informacijos rengimo ir teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais tvarkos aprašas (toliau- Aprašas) detalizuoja Globos namų gyventojų ar jo atstovo/globėjo prašymo gauti informaciją pasirinktu prieinamu bendravimo būdu (toliau – prašymas) pateikimo tvarką ir Globos namų darbuotojų veiksmus rengiant ir tvarkant informaciją asmenims su negalia.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. A1-784 „Dėl Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais bendravimo būdais rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos).

3. Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatyme.

**II SKYRIUS
INFORMACIJOS TEIKIMAS ASMENIMS SU NEGALIA JŲ PASIRINKTAIS
PRIEINAMAIS BENDRAVIMO BŪDAIS**

4. Atsižvelgiant į konkretaus asmens negalios pobūdį (klausos, regos, intelekto), informacija asmeniui su negalia ar jo atstovui, globėjui jiems išreiškus poreikį, teikiama bent vienu prieinamu bendravimo būdu:

4.1. Brailio raštu, vadovaujantis Lietuvos standarto LST ISO 17049:2017, LST ISO 17049:2017/NA:2019 „Prieinamas dizainas. Brailio rašto naudojimas ant ženklų, įrangos ir prietaisų“ redakcija lietuvių kalba kartu su nacionaliniu (informaciniu) priedu „Lietuvių kalbai pritaikyta Brailio rašto ženklų sistema“;

4.2. garsinėmis ir (ar) vaizdinėmis priemonėmis, vadovaujantis Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) direktoriaus patvirtintomis rekomendacijomis dėl informacijos teikimo asmeniui su klausos negalia renginiuose ar asmeniui su klausos negalia teikiamoje rašytinėje informacijoje;

4.3. lengvai suprantama kalba, vadovaujantis Vilniaus universiteto Taikomosios kalbotyros instituto parengtomis Teksto lengvai suprantama kalba rengimo gairėmis, kurios skelbiamos Vilniaus universiteto interneto svetainėje;

4.4. ekrano skaitymo programa ar įjungtu padidinto kontrasto režimu tinkamai perskaitomu elektroninio dokumento turiniu, pvz., tekstiniu formatu, atidaromu „Microsoft Word“, „Open Office

Writer“ programine įranga, ar kitu tekstiniu formatu arba draugišku PDF formatu, sukurtu iš tekstinio formato, o ne skenuojant dokumentą.

III SKYRIUS

PRAŠYMO GAUTI INFORMACIJĄ PASIRINKTU PRIEINAMU BŪDU PATEIKIMAS

5. Globos namai užtikrina galimybę asmeniui su negalia ar jo globėjui gauti informaciją (pavyzdžiui, apie įstaigos paslaugos suteikimą, dokumento turinio išaiškinimą) šio Aprašo 4 punkte nurodytais prieinamais bendravimo būdais, kai:

5.1. asmuo su negalia ar globėjas (rūpintojas), sutuoktinis, asmens įgaliotas kitas asmuo arba asmeniui atstovaujantis jo nuolatinės gyvenamosios vietos savivaldybės mero nustatyta tvarka paskirtas socialinis darbuotojas, arba socialinės globos įstaigos, kurioje asmuo gyvena nuolat, socialinis darbuotojas (toliau – atstovas) pateikia (paštu, elektroninių ryšių priemonėmis) įstaigai prašymą informaciją jam ar jo atstovaujama asmeniui su negalia (kai prašymą teikia atstovas) teikti asmens su negalia pasirinktu prieinamu bendravimo būdu (toliau – prašymas). Tais atvejais, kai asmeniui su negalia pateikti informacijos prieinamu bendravimo būdu nėra galimybės Viešojo administravimo įstatymo nustatytais terminais (pavyzdžiui, dėl didelės apimties turinio informacijos parengimas lietuvių gestų kalba, Brailio raštu ar lengvai suprantama kalba gali trukti iki 60 kalendorinių dienų ir ilgiau), įstaiga asmeniui su negalia pateikia informaciją raštu įprastu formatu, kartu informuodama apie terminą, kada jam bus pateikta informacija prieinamu bendravimo būdu;

5.2. asmuo su negalia ar jo atstovas išreiškia poreikį, asmeniui su negalia atvykus į Globos namus, gauti informaciją lietuvių gestų kalba, apie tai informavęs (paštu, elektroninių ryšių priemonėmis) įstaigą ne vėliau kaip likus 2 darbo dienoms iki atvykimo.

IV SKYRIUS

INFORMACIJOS TEIKIMAS ASMENIMS SU NEGALIA JŲ PASIRINKTAIS PRIEINAMAI BENDRAVIMO BŪDAIS FORMOS

6. Informacijos prieinamu bendravimo būdu teikimo formos:

6.1. elektroninis ir (ar) popierinis dokumentas. Elektroninis tekstinio formato dokumentas gali būti perskaitomas naudojant „Microsoft Word“, „Microsoft Excel“, PDF, „Microsoft Power Point“, ar lygiavertę programinę įrangą;

6.2. susirašinėjimas elektroniniu paštu;

6.3. vaizdo ir (ar) garso įrašas.

V SKYRIUS

INFORMACIJOS RENGIMAS

7. Globos namai rengia skirtingų būdų ir formų informaciją, vadovaudamiesi Rekomendacijų priedais:

7.1. kai elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų turinys yra skirtas asmenims su regos negalia, jis turi atitikti Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijas (Rekomendacijų 4 priedas);

7.2. kai vaizdo ir (ar) garso įrašų turinys yra skirtas asmenims su regos ir (ar) klausos negalia, jis turi atitikti Rekomendacijų 1 priede pateikiamas rekomendacijas;

7.3. kai vaizdo įrašų turinys yra skirtas asmenims su klausos negalia, jis turi atitikti Vaizdo įrašų turinio, skirto asmenims su klausos negalia, rekomendacijas (Rekomendacijų 5 priedas);

7.4. kai elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinys yra skirtas asmenims su intelekto negalia, jis turi atitikti Teksto lengvai suprantama kalba rengimo rekomendacijas (Rekomendacijų 6 priedas);

7.5. Susirašinėjimo elektroniniu paštu turinys, skirtas visuomenei informuoti turi atitikti Rekomendacijų 4 priede pateikiamas rekomendacijas.

8. Globos namų darbuotojai, rengdami informaciją asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais, naudoja Lengvai suprantamos kalbos atmintinę (Aprašo priedas).

VI SKYRIUS INFORMACIJOS TEIKIMO ORGANIZAVIMAS

9. Globos namai gavę Prašymą:

9.1. Įstaigos vadovas nukreipia jį direktoriaus pavaduotojui socialiniams reikalams ir struktūrinio padalinio vadovui, atsakingam už prašomos informacijos turinį;

9.2. direktoriaus pavaduotojas socialiniams reikalams ir struktūrinio padalinio vadovas, vadovaudamiesi Rekomendacijų 3 priedu, įvertina prašymo turinį ir priima sprendimą tenkinti prašymą arba netenkinti.

10. Globos namai gali atsisakyti teikti informaciją asmeniui su negalia jo pasirinktu prieinamu bendravimo būdu, jeigu, naudojantis Agentūros interneto svetainėje skelbiama skaičiuokle, atlikus neproporcingos naštos vertinimą pagal Neproporcingos naštos vertinimo kriterijus (Rekomendacijų 3 priedas), nustatoma, kad organizacinė ir (ar) finansinė našta įstaigai būtų didesnė už tikėtiną gauti naudą asmeniui su negalia ir galėtų sukelti neproporcingą našta įstaigos funkcijų vykdymui. Asmuo su negalia ar jo atstovas apie tai informuojamas prašyme nurodytu prieinamu bendravimo būdu.

11. Priėmus sprendimą tenkinti prašymą ir suteikti informaciją, struktūrinio padalinio vadovas, vadovaudamasis Rekomendacijomis organizuoja informacijos parengimo ir teikimo procesą jį derindamas su direktoriaus pavaduotoju socialiniams reikalams.

12. Globos namai, gavę prašymą pagal Aprašo 5.2 punktą, organizuoja lietuvių gestų kalbos vertėjo paslaugą, derina susitikimo datą, laiką ir kitas aplinkybes.

VII SKYRIUS VIEŠOS INFORMACIJOS TEIKIMAS

13. Globos namai savo interneto svetainėje skelbia Rekomendacijų 2 priede nurodytą informaciją, kiek tai neprieštarauja Bendruosiuose reikalavimuose valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobilioms programoms, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 „Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo“, nustatytai tvarkai.

14. Globos namai, rengdami savo veiklos nekintamą viešą informaciją įstaigos interneto svetainėje lengvai suprantama kalba, laikosi šių informacijos rengimo etapų:

14.1. tekstas parengiamas antruoju lygiu;

14.2. parengtas antrojo lygio tekstas pateikiamas asmenų su intelekto negalia tikslinei grupei (toliau – tikslinė grupė) tikrinti;

14.3. tikslinei grupei patikrinus tekstą ir pateikus pastabų, tekstas prireikus pataisomas;

14.4. prireikus tekstas pateikiamas tikslinei grupei dar kartą patikrinti;

14.5. tikslinės grupės patikrintas tekstas ir prireikus įstaigos patikslintas tekstas skelbiamas.

15. Kai tekstas rengiamas Rekomendacijų 4.1 papunktyje numatytu atveju, įstaigos vadovo paskirtas darbuotojas arba padalinys parengia tekstą ar organizuoja jo parengimą antruoju lygiu. Šio teksto tikslinei grupei tikrinti nereikia. Tikslinės grupės netikrintas tekstas negali būti skelbiamas interneto svetainėje, naudojant lengvai suprantamos kalbos ženklą.

VIII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Ginčai, kilę dėl Globos namų sprendimų bei veiksmų, susijusių su informacijos asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais teikimu, sprendžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

17. Tvarkos aprašas skelbiamas Globos namų interneto svetainėje.

Jasiuliškių socialinės globos namų informacijos rengimo ir teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais tvarkos aprašo priedas

Lengvai suprantamos kalbos rengimo atmintinė

<p>Žodžių pasirinkimas</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Vartoju dažnus ir trumpus žodžius.☐ Retus tarptautinius žodžius keičiu lietuviškais.☐ Vartoju nesutrumpintus žodžius.☐ Atsisakiau visų neesminių pavadinimų ar vardų.☐ Renkuosi tiesioginės reikšmės žodžius ar posakius.☐ Abstrakčias sąvokas keičiu konkrečiomis arba iliustruojų pavyzdžiais.☐ Sudėtingesnius žodžius paaiškinu pavyzdžiais.☐ Didelius skaičius ir procentines išraiškas pakeičiau apibendrinančiais žodžiais.☐ Skaičius rašau skaitmenimis <p>Sakiniai</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Sakiniai tekste trumpi.☐ Vartoju paprastas veiksmažodžių formas.☐ Vartoju veikiamosios rūšies konstrukcijas.☐ Laikausi įprastos žodžių tvarkos.☐ Pasikartojantį dalyką įvardinu tuo pačiu žodžiu.☐ Įvardžius, kur įmanoma, keičiu daiktavardžiais.☐ Renkuosi teigiamą raišką.	<p>Teksto struktūra</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Tekstą suskaidžiau dalimis ir jas pavadinau.☐ Siužetas turi loginę seką.☐ Sakinius aiškiai sieju.☐ Nepateikiu informacijos skliaustuose.☐ Viską vardinu punktais. <p>Teksto formatavimas</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Šrifto dydis bent 14.☐ Pasirinkau aiškiai skaitomą šriftą.☐ Tekstas paryškintas tik juodinant.☐ Tekstą sulygiavau iš kairės.☐ Pirmos eilutės neatitrauktos.☐ Palikau tarpus tarp eilučių.☐ Naują sakinį pradėdau naujoje eilutėje.☐ Žodį visada baigiu toje pačioje eilutėje.☐ Tekstas pateiktas pasteliniam fone.☐ Teksto spalva kontrastuoja su fonu.☐ Puslapiai sunumeruoti dešinėje apačioje.☐ Paliktos plačios paraštės, puslapyje yra tuščios vietos.
---	--

Lengvai suprantamos kalbos gairės:

- Teksto lengvai suprantama kalba rengimo gairės, 2021
https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/LU.LV/Apaksvietnes/Projekti/perlsi/Tekstu_lengvai_suprantama_kalba_rengimo_gaires.pdf
- Informacija skirta visiems. Europinės rekomendacijos, kaip rengti lengvai skaitomą ir suprantamą informaciją

https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2017/06/LT_Information_for_all.pdf

- Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijos → <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/668427a18ef611eea791d94269904d9b>
- Rekomendacijų pritaikymo paaiškinimas → <https://www.youtube.com/watch?v=mFq1BfAX6pg&t=903s>

Lengvai suprantamos kalbos pavyzdžiai

Užsienio:

- „8 Sidor“ Švediškas tinklapis
<https://8sidor.se/>
- Bendigo Bank, Customer Complaint guide
<https://www.bendigoadelaide.com.au/siteassets/contact-us/customer-feedback/complaints-guides/customer-complaints-guide-easy-english.pdf>
- „Pomidou“ muziejaus gidai
<https://www.centrepompidou.fr/en/visit/accessibility/easy-to-read-and-understand-visitor-help-in-french>
- Attend anywhere appointments
<https://flipbooks.leedsth.nhs.uk/LN004801.pdf>
- Violence against women, European union agency for fundamental rights
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-easy_read-violence-against-women_en.pdf
- Things to know about the covid-19 vaccine
https://www.health.gov.au/sites/default/files/2023-07/health_er_things_to_know_about_the_covid-19_vaccine_print.pdf

Lietuvos:

- Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“
<https://lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/11/pJniNbvPbTE.pdf>
- Kas yra Krašto apsaugos ministerija?
<https://kam.lt/leidiniai/ka-daryti-kai-prasideda-ekstremali-situacija-lengvai-suprantama-kalba/>

- Ką daryti, kai prasideda ekstremali situacija?
<https://kam.lt/leidiniai/ka-daryti-kai-prasideda-ekstremali-situacija-lengvai-suprantama-kalba/>
- Skaitiniai iš „Perlsi“ projekto
<https://www.lu.lv/en/perlsi/io-lithuania/graded-readers/>
- Skaityk lengvai
https://www.amb.lt/vaikams/data/public/uploads/2023/11/d2_skaityk-lengvai.pdf
- Ukmergės rajono savivaldybė
<https://www.ukmerge.lt/informacija-lengvai-suprantama-kalba/?lang=uk>
- Elektrėnų miesto savivaldybė
<https://www.elektrenai.lt/go.php/lit/img/297>
- Ką daryti jeigu tave nuskriaudė?
https://taurage.lt/wp-content/uploads/2024/04/Ka-daryti-jeigu-tave-nuskriaude_-Teisingumo-ministerija.pdf

Gestų kalbos pavyzdžiai:

- Lietuvos Respublikos Prezidentūra
<https://lrp.lt/lt/informacija-gestu-kalba/37609>
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė
<https://lrv.lt/lt/informacija-gestu-kalba/>
- Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija
<https://kam.lt/informacija-gestu-kalba/>
- Ukmergės rajono savivaldybė
<https://www.ukmerge.lt/informacija-gestu-kalba/>
- Mažeikių rajono savivaldybė
<https://www.ukmerge.lt/informacija-gestu-kalba/?lang=lt>

Papildoma informacija:

- Lengvai suprantamos kalbos lygių aprašas
https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/LU.LV/Apaksvietnes/Projekti/perlsi/LT_Level_descriptors.pdf
- Lengvai suprantama kalba – asmenims su individualiais poreikiais prieinama informacija

<https://data.kurklit.lt/wp-content/uploads/2023/04/Easy-to-read-esamos-situacijos-analize.pdf>

- Šnekamosios lengvai suprantamos kalbos projektas „Selsi“
<https://selsi.eu/lt/homepage-ltu/project/>
- Handbook of Easy languages in Europe, 2021
https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/52628/Handbook_of_Easy_Languages_in_Europe.pdf?sequence=12

Nemokamos iliustracijų bazės:

- Arasaac
<https://arasaac.org/pictograms/search>
 - Pexel
<https://www.pexels.com/>
 - Unsplash
<https://unsplash.com/>
 - Sclera
<https://www.sclera.be/en/picto/search?searchField=>
 - Freepik
<https://www.freepik.com/>
-